

ZDROWIE PSYCHICZNE RODZICÓW I DZIECI W OKRESIE PANDEMII

- niepokojące objawy - postępowanie - profilaktyka -

PRZYCZYNAŃ NIEPOKOJĄCYCH OBJAWÓW I TRUDNYCH ZACHOWAŃ W OBECNEJ SYTUACJI MOGĄ BYĆ **ZABURZENIA ADAPTACYJNE**

- w klasyfikacji medycznej zaburzenia te zaliczane są do jednej grupy z problemami ostrej reakcji na stres;
- występują u każdego człowieka bez względu na wiek: u dzieci, młodzieży, dorosłych, u osób w podeszłym wieku;
- pojawiają się wtedy, kiedy człowiek styka się z ciężkimi dla niego wydarzeniami, z którymi jego psychika po prostu nie jest w stanie sobie poradzić.

W prawidłowych warunkach (narażeni na silny stres) w dość krótkim czasie jesteśmy w stanie sami wyregulować reakcje organizmu. Nasza psychika adaptuje się wtedy do nowych warunków. Czasem jednak zbyt silny, długotrwały stres, duża wrażliwość mogą przyczynić się do rozwoju właśnie zaburzeń adaptacyjnych.

Zaburzenia adaptacyjne typowo rozwijają się w ciągu miesiąca od wystąpienia czynnika stresogennego i ustępują w ciągu 6 miesięcy od zaprzestania działania tego czynnika. Jeżeli człowiek zmaga się z trudnymi sytuacjami przez cały czas, wówczas zaburzenia adaptacyjne mogą utrzymywać się przez bardzo długi czas.

W obecnej niełatwej sytuacji, w której się znaleźliśmy u dzieci i młodzieży mogą dość szybko wystąpić objawy takich zaburzeń. Jeśli w rodzinie jest przemoc, uzależnienie rodziców, częste konflikty między dorosłymi, ciężka choroba, któregoś z członków rodziny objawy zaburzeń adaptacyjnych mogą być jeszcze bardziej widoczne i będą trwały dłużej niż wspomniane 6 miesięcy.

OBJAWY ZABURZEŃ ADAPTACYJNYCH

- obniżenie nastroju;
- problemy ze snem;
- rozdrażnienie, płaczliwość;
- zaburzenia zachowania, tendencję do łatwego wpadania w gniew, agresja;
- lęk, stałe zamartwianie się;
- poczucie bezradności;
- uczucie niepokoju;
- u najmłodszych dzieci może wystąpić regres polegający np. na tym, że kilkulatek zaczyna ponownie ssać swój kciuk, dzieciennie mówić czy miewać epizody moczenia nocnego.

POSTĘPOWANIE

- Bardzo często ulgę przynosi samo przeprowadzenie rozmowy (lub kilku) z psychologiem, czasem wdraża się terapię (kontakt z psychoterapeutą)
- Przy dużym nasileniu objawów zaburzeń adaptacyjnych możliwe jest zastosowanie leczenia farmakologicznego (kontakt z psychiatrą)
- Pogłębiające się, nieleczone zaburzenia adaptacyjne mogą doprowadzić do innych poważnych zaburzeń. Warto obserwować siebie i bliskich. Przede wszystkim być wyrozumiałym, nie obwiniać siebie wzajemnie, nie karać za niekontrolowane wybuchy złości dzieci.

To trudny czas dla nas wszystkich

PROFILAKTYKA

- Warto mieć opracowane swoje własne sposoby na rozładowanie napięcia, bez szkody dla bliskich: słuchanie muzyki, ćwiczenia fizyczne. Młodszym dzieciom pomaga „wyskakanie złości” lub jej narysowanie, darcie makulatury w wyznaczonym przez rodzica miejscu.
- Korzystnie jest także mieć grono zaufanych osób, którym w razie potrzeby będzie można opowiedzieć o swoich problemach. Zwykła rozmowa naprawdę może mieć wręcz terapeutyczne działanie – samo podzielenie się z kimś swoimi troskami może sprawić, że poczujemy się lepiej, wiedza zaś o tym, że mamy na kogo liczyć, może osłabiać skutki przeżycia stresujących zdarzeń i zmniejszać ryzyko wystąpienia zaburzeń adaptacyjnych.

WYZNACZAJ GRANICE

DZIECI CZUJĄ SIĘ BEZPIECZNIEJ,
KIEDY WIEDZĄ CZEGO MOGĄ SIĘ
SPODZIEWAĆ, WÓWCZAS
MINIMALIZUJEMY ILOŚĆ
STRESUJĄCYCH SYTUACJI
I PRZYCZYN KONFLIKTÓW

**MOŻE WARTO STWORZYĆ
RODZINNY KODEKS ZASAD**

1. Zwołacie rodzinną naradę, wyznaczą miejsce i czas spotkania.
2. Podczas narady obowiązują zasady: jeden mówi, reszta słucha. Kto ma przedmiot, ten mówi- może to być wybrana rzecz. W ten sposób unikniemy przerywania. Nie krytykujemy i nie wyśmiewamy. Najpierw każdy po kolei mówi na czym mu zależy, jak chciałby, żeby wyglądała codzienność w domu.
3. Ustalając domowe zasady omówcie różne kategorie np. porządki i obowiązki, nauka, czas wolny, czas tylko dla siebie, wspólne aktywności na wspólnej przestrzeni, „kolejka” do łazienki, czas spędzony on-line i przed TV, wybór formy aktywności ruchowej możliwej do realizacji w warunkach domowych itp.
4. Wyznaczcie jedną osobę która zanotuje wasze pomysły.
5. Poproś dzieci, aby stworzyły plakat z rodzinnymi zasadami i wywiesiły w widocznym miejscu w domu.
6. Porozmawiajcie na temat współodpowiedzialności za atmosferę.

KILKA DOBRYCH RAD

„SZKOŁY DLA RODZICÓW I WYCHOWAWCÓW”

- CODZIENNIE CHWAŁ SWOJE DZIECKO KONKRETNIE OPISUJĄC CO WIDZISZ, CO ZROBIŁO DOBRZE. NIE MÓW ALE, PO POCHWALE.
- JEŚLI ZWRACASZ UWAGĘ, MÓW KRÓTKO- WARTO ZASTOSOWAĆ MAGICZNE WYRAŻENIE „OCZEKUJĘ, ŻE TERAZ...”

ZAMIAST KARAĆ

MOŻESZ POSTĄPIĆ W INNY SPOSÓB

- **WSKAŹ POMOCNĄ METODĘ** np. „Słyszę, że jesteś zmartwiony. Byłoby lepiej, gdybyś wyrażał się bez używania wulgarnych słów”
- **WYRAŹ SWOJĄ STANOWCZĄ DEZAPROBATĘ** np. „Martwi mnie, że używasz takich wyrazów”
- **OKREŚL SWOJE OCZEKIWANIA** np. „Oczekuję, że znajdziesz jakiś inny sposób, żeby dać mi do zrozumienia jaki jesteś zły”.
- **POKAŹ DZIECKU JAK MOŻE SIĘ POPRAWIĆ** np. „Chciałbym zobaczyć listę słów, których możesz używać zamiast tamtych, Poszukaj w słowniku, jeśli potrzebujesz pomocy”.
- **ZAPROPONUJ WYBÓR** np. „Możesz przeklinać w myślach albo używać słów, które nikogo nie obrażają”.
- **POZWÓL DZIECKU DOŚWIADCZYĆ JAKIE SĄ KONSEKWENCJE JEGO ZACHOWANIA** np. „Kiedy słyszę takie słowa, nie mam ochoty ci pomóc- ani w matematyce, ani w niczym innym”.

WSPÓLNE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW

SZEŚĆ KROKÓW, KTÓRE ROZBUDZĄ TWÓRCZY ZAPAŁ DZIECI I ICH ZAANGAŻOWANIE

1. **WYSŁUCHAJ CO DZIECKO CZUJE I CZEGO POTRZEBUJE**
2. **STREŚĆ PUNKT WIDZENIA DZIECKA** np. „Rozumiem, że...”, „Słyszę, że...” „Z tego co powiedziałaś wynika, że ...”
3. **WYRAŻ SWOJE UCZUCIA I POTRZEBY** np. „Martwię się, że ...”
4. **ZACHĘĆ DZIECKO DO WSPÓLNEJ BURZY MÓZGÓW** np. „Zastanawiam się, czy gdybyśmy wspólnie pomyśleli, to może uda nam się wymyślić jakieś nowe i bardziej skuteczne sposoby uczenia się.”
5. **ZAPISZ WSZYSTKIE POMYSŁY, NIE OCENIAJĄC ICH I NIE KOMENTUJĄC, NAWET JEŚLI WYDAJĄ CI SIĘ BEZSENSOWNE, KAŻDY CHCE POCZUĆ SIĘ WYSŁUCHANY I TRAKTOWANY POWAŻNIE**
6. **WSPÓLNIE ZDECYDUJCIE, KTÓRE POMYSŁY WAM SIĘ PODOBAJĄ, KTÓRE SĄ DOBRE I JAK WPROWADZIĆ JE W ŻYCIE**

Opracowanie:

Marta Bonalska- doradca metodyczny kształcenia specjalnego PORE ODN w Nidzicy, realizator Szkoły dla Rodziców i Wychowawców

Bibliografia:

1. „Psychiatria”, red. naukowa M. Jarema, J. Rabe-Jabłońska, wyd. PZWL, Warszawa 2011.
2. „Jak mówić, żeby dzieci uczyły się w domu i w szkole”, A. Faber, E. Mazlish, Media Rodzina, Warszawa 2017.